

Сучасні уявлення про профілактику та корекцію порушень опорно-рухового апарату школярів із депривацією сенсорних систем

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту (м. Дніпро)

Постановка наукової проблеми У світі нараховують понад мільярд осіб із фізичними, сенсорними та розумовими вадами, що становить близько 15 % від загального складу населення [22]. До найбільш важких різновидів порушення здоров'я належать депривація сенсорних систем (ДСС), неухильне зростання якої відзначається, а значну частину із загальної кількості становлять діти [1, 22].

Учені встановили, що ДСС негативно впливає на розвиток опорно-рухового апарату (ОРА), що, зі свого боку, негативно позначається на розвитку й функціонуванні різних систем організму дитини. Інтерес учених сфери фізичного виховання до проблеми виховання дітей із ДСС зумовлений, з одного боку, стійкою тенденцією до зростання кількості дітей з інвалідністю за ДСС. З іншого боку, у роботах науковців зазначено гуманістичну парадигму сучасного суспільства та її спроектованість на особливе ставлення до дітей з особливими потребами [1, 4, 22].

Аналіз досліджень цієї проблеми. Значна кількість робіт учених стосується вивчення закономірностей та особливостей розвитку ОРА й формування рухової активності дітей з ДСС [2, 4, 7, 18, 22]. Установлено, що діти з ДСС за основними показниками фізичного розвитку відстають від здорових однолітків, у них не відповідають віковим нормам показники вертикальної стійкості, координація рухів, фізичні якості й ін. [17, 19, 24].

Триває пошук фахівцями ефективних педагогічних засобів і методів корекції порушень ОРА та рухової активності дітей із ДСС, які різноманітні як за завданнями, які вони виконують, так і за засобами й методами, котрі вони використовують.

Це зумовлено впливом на рухову активність дітей із ДСС низки чинників, як-от: вік, стать, особливості ураження сенсорних систем, обсяг рухової активності, фізичні якості, особливості психічного розвитку та функціональний стан ОРА. Цей комплекс факторів ускладнює розробку програм з АФВ для дітей із ДСС.

Дослідження виконано згідно з тематичним планом наукових досліджень Дніпропетровського державного інституту фізичної культури і спорту на 2016–2020 рр. «Науково-теоретичні засади вдосконалення процесу фізичного виховання різних груп населення» (номер державної реєстрації 0116U003010).

Мета роботи – систематизувати й узагальнити науковий пласт знань щодо підходів спрямованих на профілактику та корекцію функціональних порушень ОРА школярів у процесі адаптивного фізичного виховання.

Методи й організації дослідження. Для виконання поставлених завдань використано аналіз спеціальної науково-методичної літератури, документальних матеріалів.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Аналіз наукової літератури свідчить про продуктивну роботу фахівців у цьому напрямі, розроблено низку програм які успішно виконують завдання вдосконалення АФВ контингенту дітей із ДСС [5, 6, 9, 16].

Високу ефективність показали авторські корекційні програми для дітей із порушенням зору й слуху. Так, дослідження Х. Гурінович (2006) стосуються корекції рухової активності глухих дітей молодшого шкільного віку, роботи О. М. Бондар, В. В. Джевага (2016, 2017) – розвитку координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху, С. Демчук (2015) – розвитку фізичних якостей у школярів із депривацією слуху, корекції рухової активності та їх соціальної адаптації, О. Афанасьєвої (2013, 2014) – проблеми корекції постави дітей середнього шкільного віку [4, 8, 5, 10].

Розроблена К. Ніколаєвою (2015) корекційно-розвивальна програма з використанням елементів рок-н-ролу в процесі АФВ дітей молодшого шкільного віку з депривацією зору сприяє розвитку координаційних здібностей, узгодженості рухів, моторної пам'яті, здатності до збереження динамічної рівноваги, орієнтування в просторі зі словесної інструкції педагога [21].

Про посилення ефективності АФВ за рахунок використання комп'ютерних мультимедіа-технологій, які сприяють формуванню інтересу дітей з особливими потребами до навчання, освоєнню теоретичних знань і дають змогу створити комфортне середовище під час занять фізич-

ними вправами, наголошується в низці робіт В. Кашуби, О. Маслової, Т. Ричок, К. Бурдаєва [6, 11].

Однак, незважаючи на певні досягнення фахівців у галузі фізичного виховання дітей із ДСС, проблема розробки й упровадження інноваційних корекційно-розвивальних програм АФВ із метою підвищення ефективності профілактики, корекції та компенсації порушень залишається актуальною.

Фахівці у своїх роботах відзначають, що розв'язання цієї проблеми неможливе без урахування низки показників рухової активності й функціонального стану ОРА дітей із ДСС [12, 13, 14, 15, 16].

Так, дослідження І. Кулькової (2013) стосуються аналізу показників рухової активності дітей дошкільного віку та учнів молодших класів, які свідчать, про те що школярі з порушеннями зору й слуху можуть переносити досить високі параметри фізичної активності в тижневому режимі, але не отримують тієї норми фізкультурно-спортивних рухів, яка характерна для здорових школярів. Автор пропонує підвищення продуктивності процесу АФВ за допомогою впровадження нових корекційних технологій і методик. Водночас автор у роботі щодо АФВ дітей із порушеннями зору вказує, що в системі фізичної підготовки дітей із ДСС важливе значення мають належні норми основних показників фізичного розвитку та фізичних якостей, а сучасні методичні розробки й програми спираються на усереднені показники, що значно ускладнює індивідуальну оцінку розвитку дітей із відхиленнями в стані [9, 10, 20].

Упровадження в практику роботи освітніх установ оцінних шкал стали ефективним інструментом у підборі оздоровчих засобів і контролю ефективності в АФВ слабозорих дітей.

К. Сергієнко (2003) результатами власних досліджень підтверджує думку фахівців [23], що характерним для слабозорих дітей є порушення опорно-ресорної функції стопи, що сприяє зниженню рівня фізичного стану й фізичного розвитку. Особливо помітне відставання від практично здорових школярів фахівці фіксують у рівні фізичного розвитку та розвитку фізичних якостей, зокрема координаційних здібностей.

Із метою підвищення ефективності АФВ в останні роки значну увагу науковці приділяють формуванню статодинамічної постави дітей із ДСС, що висвітлено в роботах А. Юрченко (2012) та ін. [25].

У роботах К. Бурдаєва (2017, 2018), що стосуються АФВ дітей 7–10 років із вадами слуху, відзначається те, що біогеометричний профіль у дітей із вадами слуху знижується з року в рік, що доводить необхідність удосконалення навчального процесу з АФВ. У групі дітей із сутулою спиною 25 % мають низький рівень цього показника (табл. 1).

Таблиця 1

Розподіл дітей 7–10 років із вадами слуху за рівнями стану біогеометричного профілю постави залежно від типу постави (n=68), % (Бурдаєва К. 2017, 2018)

Тип постави	Кількість дітей, %		
	низький	середній	високий
Нормальна постава	0	0	29,4
Сутула спина	25	8,8	0
Сколіотична постава	0	22,1	0
Плоска спина	14,7	0	0

Інтерес представляють результати дослідження кінематики ходьби обстежених дітей. Аналіз часових характеристик фаз ходьби свідчить про її залежність від типу порушення постави; до того ж у дітей із вадами слуху знижені показники опорно-ресорних властивостей стопи (рис. 1) (Бурдаєва К. 2017, 2018).

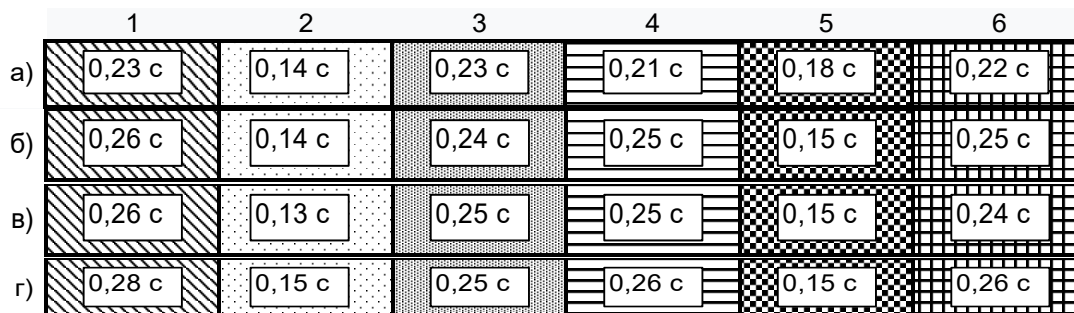

Рис. 1. Лінійні хронограми ходьби дітей 7 років із вадами слуху залежно від типу постави:

1 – фаза подвійної опори правої поштовхової ноги; 2 – фаза заднього кроку лівої опорної ноги; 3 – фаза переднього кроку лівої поштовхової ноги; 4 – фаза подвійної опори лівої поштовхової ноги; 5 – фаза заднього кроку правої опорної ноги; 6 – фаза переднього кроку правої поштовхової ноги; а) – нормальна постава; б) – сутула спина; в) – сколіотична постава; г) – плоска спина (Бурдаєва К., 2017, 2018) [3].

Висновки. Світова тенденція до зростання кількості осіб з особливими потребами спонукає наукове співтовариство йти шляхом пошуку ефективних педагогічних методів і прийомів, спрямованих на мобілізацію всіх компенсаторних можливостей, що сприятиме успішній соціалізації дітей із ДСС. Нині триває пошук інноваційних технологій, розробки програмно-методичного матеріалу організації рухової діяльності, їх наукове обґрунтування для використання в процесі АФВ дітей з особливими потребами.

Аналіз наукової літератури свідчить про різновекторні дослідження вчених стосовно проблем фізичного виховання дітей із ДСС. Систематизація та узагальнення літературних джерел дає підставу констатувати, що проблемі розробки сучасних підходів корекції порушень статодинамічної постави школярів із деривацією сенсорних систем у процесі АФВ приділяється належна увага.

Перспективи подальших досліджень. У процесі АФВ під час побудови програм школярів для з ДСС потрібна розробка належних норм показників біомеханіки стопи, кінематики ходьби та стану статодинамічної постави.

Джерела та література

1. Афанасьєв С. М. Профілактика первинної інвалідності внаслідок захворювань і травм опорно-рухового апарату засобами фізичної реабілітації: монографія. Дніпро: Журфонд, 2017. 259 с.
2. Афанасьєв С., Бурдаєв К. Формування вертикальної стійкості тіла молодших школярів з вадами слуху в процесі фізичного виховання: Formation of the vertical stability of the body of junior schoolchildren with hearing impairments in the process of physical education. *Journal of Education, Health and Sport*. 2017. Vol. 7. № 6. P. 1169–1178.
3. Афанасьєв С. М., Бурдаєв К. В. Особливості кінематики ходьби дітей 7–10 років з вадами слуху. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2018. № 2. С. 4–8; Афанасьєв С., Бурдаєв К. Характеристика опорно-ресорних властивостей стопи дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху в процесі фізичного виховання. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2018; 2:46–52.
4. Афанасьєва О.С. Фізична реабілітація слабкочуючих дітей середнього шкільного віку з порушенням постави: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. вих. і спорту 24.00.03. Київ, 2014. 22 с.
5. Бондар О. М., Джевага В. В. Ефективність експериментальної технології розвитку координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху. *Сер. 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2016. Вип. 5 (75) 16. С. 19–21.
6. Бурдаєв К. Використання інформаційних технологій у процесі адаптаційного фізичного виховання школярів із деривацією сенсорних систем. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського університету імені Лесі Українки*. Фізичне виховання і спорт. Луцьк, 2017. Вип. 28. С. 104–109.
7. Гуринович Х. Особливості корекції рухової активності глухих дітей молодшого шкільного віку. *Молода спортивна наука України*. 2005. Вип. 7. Т. 1. С. 352–354.
8. Гуринович Х. С. Фізичний стан глухих дітей молодшого шкільного віку та його корекція засобами фізичного виховання: автореф. дис. ... канд. наук з фізичного виховання і спорту: 24.00.02. Львів, 2006. 20 с.
9. Джевага В. В. Корекція порушень координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху в процесі фізичного виховання: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. Київ, 2017. 218 с.
10. Дяченко А. А. Корекція порушень постави дітей молодшого шкільного віку з пониженим зором засобами фізичного виховання: дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. Київ, 2010. 190 с.
11. Зияд Хмайд Ахмад Насраллах. До питання використання інформаційних технологій у процесі адаптивного фізичного виховання слабкочуючих молодших школярів. *Теорія і методика фізичного виховання*. 2012. № 3. С. 22–26.
12. Кашуба Віталій, Зияд Хамаді Ахмад Насраллах, Світлана Демчук. Інноваційні підходи до корекції порушень постави слабкочуючих школярів у процесі фізичного виховання. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2014. № 3 (27). С. 54–58.
13. Кашуба В. Савлюк С. Біологічні передумови розробки концепції формування просторової організації тіла дітей 6–10 років із депривацією зору = Biological preconditions for the development of the formation concept of spatial organization of body of the children with vision deprivation *Journal of Education, Health and Sport formerly. Journal of Health Sciences. Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz*. Bydgoszcz, Poland, 2017. Vol. 7, N 7. S. 1095–1112. URL: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.1039950>.
14. Кашуба Віталій, Зияд Насраллах, Світлана Демчук. Характеристика просторової організації тіла дітей молодшого шкільного віку зі слуховою депривацією. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2014. Вип. 14. С. 65–69.

15. Кашуба В., Маслова О., Ричок Т. Оцінка рівня теоретичної підготовленості школярів із вадами слуху як невід'ємного складника їхньої здоров'я формувальної діяльності. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2016. Вип. 24. С. 50–59.
16. Кашуба В., Савлюк С. Структура та зміст технології профілактики й корекції порушень просторової організації тіла дітей 6–10 років із депривацією сенсорних систем = Structure and content of the technology of prevention and correction of disturbances of spatial organization of the body of children 6–10 years old with sensory systems deprivation. *Journal of Education, Health and Sport formerly Journal of Health Sciences. Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz*. Bydgoszcz, Poland, 2017. Vol. 7, N 8. S. 1387–1407. URL: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.1050987>.
17. Кашуба В., Сторожик А., Демчук С. Характеристика вертикальної стійкості тіла людини і її особливості в школярів із порушеннями слуху. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2014. Вип. 16. С. 89–93.
18. Кашуба В., Хабинец Т., Лопаккий С., Гнатыш Г. Статодинамическая осанка – индикатор двигательной функции человека. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Фізичне виховання і спорт: журнал/уклад. А. В. Цьось, А. І. Альошина. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки*, 2018. Вип. 29. С. 9–14.
19. Кашуба В. О., Юрченко О. А., Хабинец Т. О. Характеристика вертикальної стійкості тіла молодших школярів з послабленим зором з різними типами постави у процесі фізичного виховання. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*. 2017. Вип. 3. Т. 22. С. 551–558.
20. Кулькова И. В. Характеристика двигательных режимов и выбор эффективных оздоровительных средств адаптивного физического воспитания слабослышащих и слабовидящих младших школьников. *Ученые записки университета им. П. Ф. Лесгафта*. 2013. № 4 (98). С. 62–70.
21. Николаева Ксения Игоревна. Эффективность применения элементов рок-н-ролла в процессе адаптивного физического воспитания детей с депривацией зрения. *Современные исследования социальных проблем*. 2015. № 5 (49). С. 549–562.
22. Савлюк С. П. Профілактика та корекція порушень просторової організації тіла дітей 6–10 років з депривацією сенсорних систем у процесі фізичного виховання: автореф. дис. ... д-ра наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. Київ, 2018. 537 с.
23. Сергиенко Константин Николаевич, Джуха Хабиб. Шавкат Особенности физического воспитания детей со сниженным зрением. *Известия ТулГУ. Физическая культура. Спорт*. 2015. № 4.
24. Статьев С. И. Оценка когнитивных функций у детей с нарушениями зрения с помощью игрового метода. *Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта*. 2010. № 5. С. 136–139.
25. Юрченко Александр Анатольевич. Коррекция нарушений статодинамической осанки детей младшего школьного возраста с ослабленным зрением в процессе физического воспитания. *ППМБПФВС*. 2012. № 10.

Reference

1. Afanas'ev, S. M. (2017). Profilaktika pervinnoi invalidnosti vnaslidok zahvoryuvan' i travm oporno-ruhovogo aparatu zasobami fizichnoi rehabilitacii: monografiya. Dnipro: ZHurfond, 259 p.
2. Afanas'ev, S., Burdaev, K. (2017). Formuvannya vertikal'noi stijkosti tila molodshih shkolyariv z vadami sluhu v procesi fizichnogo vihovannya: Formation of the vertical stability of the body of junior schoolchildren with hearing impairments in the process of physical education. *Journal of Education, Health and Sport*, Vol. 7. № 6, P. 1169–1178.
3. Afanas'ev, S. M., Burdaev, K. V. (2018). Osoblivosti kinematiki hod'bi ditej 7–10 rokov z vadami sluhu. *Sportivnij visnik Pridniprova?* № 2, P. 4–8; Afanas'ev S., Burdaev K. Harakteristika oporno-resornih vlastivostej stopi ditej molodshogo shkil'nogo viku z vadami sluhu v procesi fizichnogo vihovannya. *Teoriya i metodika fizichnogo vihovannya i sportu*. 2018, 2, 46–52.
4. Afanas'eva, O. S. (2014). Fizichna rehabilitaciya slabkochuyuchih ditej seredn'ogo shkil'nogo viku z porushennyam postavi: avtoref. dis. ... kand. nauk z fiz. vih. i sportu 24.00.03. Kiiv, 22 p.
5. Bondar, O. M., Dzhevaga, V. V. (2016). Efektivnist' eksperimental'noi tekhnologii rozvitku koordinacijnih zdibnostej ditej molodshogo shkil'nogo viku z vadami sluhu. Ser. 15: Naukovo-pedagogichni problemi fizichnoi kul'turi (fizichna kul'tura i sport). Kyiv, Vip. 5 (75), 16, P. 19–21.
6. Burdaev, K. (2017). Viktoristannya informacijnih tekhnologij u procesi adaptacijnogo fizichnogo vihovannya shkolyariv iz derivaciyu sensornih sistem. *Molodizhnij naukovij visnik Skhidnoevropejs'kogo universitetu imeni Lesi Ukrainki. Fizichne vihovannya i sport*. Luc'k, Vip. 28, P. 104–109.
7. Gurinovich, H. (2005). Osoblivosti korekcii ruhovoї aktivnosti gluhih ditej molodshogo shkil'nogo viku. *Moloda sportivna nauka Ukraїni*, Vip. 7, T. 1, P. 352–354.
8. Gurinovich, H. C. (2006). Fizichnij stan gluhih ditej molodshogo shkil'nogo viku ta jogo korekcija zasobami fizichnogo vihovannya: avtoref. dis. na zdobuttya nauk. stupenya kand. nauk z fizichnogo vihovannya i sportu: 24.00.02. L'viv, 20 p.

9. Dzhevaga, V. V. (2017). Korekciya porushen' koordinacijnih zdbnostej ditej molodshogo shkil'nogo viku z vadami sluhu v procesi fizichnogo vihovannya: avtoref. dis. ... kand. nauk z fiz. vihovannya i sportu: 24.00.02. Kiiv, 218 p.
10. Dyachenko, A. A. (2010). Korekciya porushen' postavi ditej molodshogo shkil'nogo viku z ponizhenim zorom zasobami fizichnogo vihovannya: dis. na zbuttya nauk. stupenya kand. nauk z fiz. vihovannya i sportu: 24.00.02. Kyiv, 190 p.
11. Ziyad Hmaid Ahmad Nasrallah (2012). Do pitannya vikoristannya informacijnih tekhnologij u procesi adaptivnogo fizichnogo vihovannya slabkochuyuchih molodshih shkolyariv. *Teoriya i metodika fizichnogo vihovannya*, № 3. P. 22–26.
12. Kashuba, Vitalij, Ziyad, Hamadi Ahmad Nasrallah, Demchuk, Svitlana (2014). Innovacijni pidhodi do korekciï porushen' postavi slabochuyuchih shkolyariv u procesi fizichnogo vihovannya. *Fizichne vihovannya, sport i kul'tura zdorov'ya u suchasnomu suspil'stvi*, № 3 (27), S. 54–58.
13. Kashuba, V. Savlyuk, S. (2017). Biologichni peredumovi rozrobki koncepcii formuvannya prostorovoï organizacii tila ditej 6–10 rokiv iz deprivaciyu zoru = Biological preconditions for the development of the formation concept of spatial organization of body of the children with vision deprivation. *Journal of Education, Health and Sport formerly Journal of Health Sciences. Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz*. Bydgoszcz, Poland, Vol. 7, N 7, P. 1095–1112. Rezhim dostupu: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.1039950>.
14. Kashuba, Vitalij, Ziyad, Nasrallah, Demchuk, Svitlana (2014). Harakteristika prostorovoï organizacii tila ditej molodshogo shkil'nogo viku zi sluhovoyu deprivaciyu. *Molodizhnij naukovij visnik Skhidnoevropejs'kogo nacional'nogo universitetu imeni Lesi Ukraïнки*, Vip. 14, P. 65–69.
15. Kashuba, V., Maslova, O., Richok, T. (2016). Ocinka rivnya teoretichnoï pidgotovlenosti shkolyariv iz vadami sluhu yak nevid'emnogo skladnika ïhn'oï zdorov'ya formoval'noï diyal'nosti. *Molodizhnij naukovij visnik Skhidnoevropejs'kogo nacional'nogo universitetu imeni Lesi Ukraïнки*, Vip. 24. P. 50–59.
16. Kashuba, V., Savlyuk, S. (2017). Struktura ta zmist tekhnologii profilaktiki j korekciï porushen' prostorovoï organizacii tila ditej 6–10 rokiv iz deprivaciyu sensornih sistem = Structure and content of the technology of prevention and correction of disturbances of spatial organization of the body of children 6–10 years old with sensory systems deprivation. *Journal of Education, Health and Sport formerly Journal of Health Sciences. Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz*. Bydgoszcz, Poland, Vol. 7, N 8, P. 1387–1407. Rezhim dostupu: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.1050987>.
17. Kashuba, V., Storozhik, A., Demchuk, S. (2014). Harakteristika vertikal'noï stijkosti tila lyudini i ïï osoblivosti v shkolyariv iz porushennyami sluhu. *Molodizhnij naukovij visnik Skhidnoevropejs'kogo nacional'nogo universitetu imeni Lesi Ukraïнки*, Vip. 16, P. 89–93.
18. Kashuba, V., Habinec, T., Lopackij, S., Gnatysh, G. (2018). Statodinamicheskaya osanka – indakator dvigatel'noj funkcii cheloveka. *Molodizhnij naukovij visnik Skhidnoevropejs'kogo nacional'nogo universitetu imeni Lesi Ukraïнки. Fizichne vihovannya i sport: zhurnal/uklad*. A. V. C'os', A. I. Al'oshina. Luc'k: Skhidnoevrop. nac. un-t im. Lesi Ukraïнки, Vip. 29, P. 9–14.
19. Kashuba, V. O., Yurchenko, O. A., Habinec', T. O. (2017). Harakteristika vertikal'noï stijkosti tila molodshih shkolyariv z poslablenim zorom z riznimi tipami postavi u procesi fizichnogo vihovannya. *Fizichna kul'tura, sport ta zdorov'ya nacii*, Vip. 3, T. 22, P. 551–558.
20. Kul'kova, I. V. (2013). Harakteristika dvigatel'nyh rezhimov i vybor effektivnyh ozdorovitel'nyh sredstv adaptivnogo fizicheskogo vospitaniya slaboslyshashchih i slabovidyashchih mladshih shkol'nikov. *Uchenye zapiski universiteta im. P. F. Lesgafta*, № 4 (98), P. 62–70.
21. Nikolaeva, Kseniya Igorevna (2015). Effektivnost' primeneniya elementov rok-n-rolla v processe adaptivnogo fizicheskogo vospitaniya detej s deprivaciej zreniya. *Sovremennye issledovaniya social'nyh problem*, № 5 (49), P. 549–562.
22. Savlyuk, S. P. (2018). Profilaktika ta korekciya porushen' prostorovoï organizacii tila ditej 6–10 rokiv z deprivaciyu sensornih sistem u procesi fizichnogo vihovannya: avtoref. dis. na zbuttya nauk. stupenya doktora nauk z fiz. vihovannya i sportu: 24.00.02. Kyiv, 537 p.
23. Sergienko, Konstantin Nikolaevich, Dzhuha, Habib (2015). SHavkat Osobennosti fizicheskogo vospitaniya detej so snizhennym zreniem. *Izvestiya TulGU. Fizicheskaya kul'tura*. Sport, № 4.
24. Stat'ev, S. I. (2010). Ocenka kognitivnyh funkcij u detej s narusheniyami zreniya s pomoshch'yu igrovogo metoda. *Pedagogika, psihologiya i mediko-biologicheskie problemy fizicheskogo vospitaniya i sporta*, № 5, P. 136–139.
25. Yurchenko, Aleksandr Anatol'evich (2012). Korrekciya narushenij statodinamicheskoy osanki detej mladshogo shkol'nogo vozrasta s oslablennym zreniem v processe fizicheskogo vospitaniya. *PPMBPFVS*, № 10.

Анотація

До найбільш важких різновидів порушення здоров'я належить депривація сенсорних систем (ДСС), неухильне зростання якої відзначається, а значну частину із загальної кількості становлять діти. Багато робіт науковців стосуються вивчення закономірностей та особливостей розвитку опорно-рухового апарату (ОРА) й формування рухової активності дітей із ДСС. За основними показниками фізичного розвитку діти з ДСС відстають від здорових однолітків, не відповідають віковим нормам показники вертикальної стійкості, координація рухів, фізичні якості й ін. **Мета роботи** – систематизувати та узагальнити науковий пласт знань щодо підходів спрямованих на профілактику та корекцію функціональних порушень ОРА школярів у процесі адаптивного фізичного виховання (АФВ). Використано аналіз спеціальної науково-методичної літератури, документальних матеріалів. Нині триває пошук інноваційних технологій організації рухової діяльності та їх наукове обґрунтування для використання в процесі АФВ дітей із ДСС для більш ефективної корекції й компенсації функціональних порушень. Дослідження мають різновекторний характер.

Ключові слова: школярі, депривація сенсорних систем, адаптивне фізичне виховання, опорно-руховий апарат.

Дмитрий Афанасьев. Современные представления о профилактике и коррекции нарушений опорно-двигательного аппарата школьников с депривацией сенсорных систем. Депривация сенсорных систем (ДСС) относится к наиболее тяжелым нарушениям здоровья, неуклонный рост которой отмечается, а значительную часть этого контингента составляют дети. У многих работах ученых рассматривается изучение закономерностей и особенностей развития опорно-двигательного аппарата (ОДА), а также формирование двигательной активности детей с ДСС. По основным показателям физического развития дети с ДСС отстают от здоровых сверстников, у них не соответствуют возрастным нормам показатели вертикальной устойчивости, координация движений, физические качества и др. **Цель работы** – систематизировать и обобщить научный пласт знаний о подходах, направленных на профилактику и коррекцию функциональных нарушений ОДА школьников в процессе адаптивного физического воспитания (АФВ). Используется анализ специальной научно-методической литературы и документальных материалов. Установлено, что в настоящее время продолжается поиск инновационных технологий организации двигательной деятельности и их научное обоснование для использования в процессе АФВ детей с ДСС для более эффективной коррекции и компенсации функциональных нарушений. Исследования имеют разновекторный характер.

Ключевые слова: школьники, депривация сенсорных систем, адаптивное физическое воспитание, опорнодвигательный аппарат.

Dmytro Afanasyev. Modern Ideas about the Prevention and Correction of Disorders of the Musculoskeletal System of Schoolchildren with Deprivation of Sensory Systems. Deprivation of sensory systems is one of the most serious health disorders, the steady growth of which is noted, and a significant part of this contingent is made up of children. Many works of scientists are devoted to the study of the laws and characteristics of the development of the musculoskeletal system and the formation of motor activity of children with deprivation of sensory systems. According to the main indicators of physical development, children with sensory system deprivation lag behind healthy peers, their vertical stability indicators, coordination of movements, physical qualities, etc. do not meet age standards.

The objective of the study is to systematize and generalize the scientific layer of knowledge about approaches aimed at the prevention and correction of functional disorders of the musculoskeletal system of students in the process of adaptive physical education. We have used the analysis of special scientific and methodological literature and documentary materials. It has been established that the search for innovative technologies for organizing motor activity and their scientific justification for use in the process of adaptive physical education of children with deprivation of sensory systems for more effective correction and compensation of functional disorders is ongoing. The studies are of multi-vector character.

Key words: schoolchildren, deprivation of sensory systems, adaptive physical education, musculoskeletal system.